

UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ:

apskaita ir atskaitomybė,
mokesčiai, teisė

Ištrauka

7 skyrius.

PIRKĖJŲ SKOLŲ IR KITŲ GAUTINŲ SUMŲ APSKAITA

Pirkėjų skolos ir kitos gautinos sumos – viena iš finansinio turto rūšių. Jų suma parodo tikėtinas pinigines įplaukas ateityje, kai skolos bus susigražintos. Deja, dėl skolininkų bankroto ir kitų priežasčių ne visas skolas pavyksta atgauti, todėl ypač svarbu, kad balanse skolų vertė būtų pateikta jau įvertinus dalies jų neatgavimo riziką. Tai vadinama abejotinų (beviltiškų) skolų nurašymu. Laikantis nustatytų reikalavimų, nurašomų skolų suma galima sumažinti ir apmokestinamąjį pelną.

7.1. Gautinų sumų rūšys ir apskaita

■ Reglamentuota:

Skolų apskaitą reglamentuoja 18-asis Verslo apskaitos standartas „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“. Šio dokumento dabar galiojančią ir ankstesnes redakcijas galite rasti „Pačiolio“ elektroniniame norminių aktų sąvade *Apskaita*. III.1 Verslo apskaitos standartai.

Iš trečiųjų asmenų gautinos sumos priskiriamos įmonės finansiniam turtui. Atsižvelgiant į jų apmokėjimo terminą, gautinos sumos priskiriamos trumpalaikiam arba ilgalaikiam turtui. Per vienerius metus gautinos sumos yra tokios sumos, kurias įmonė atgaus ataskaitiniais arba sekančiais finansiniais metais. Jos pripažįstamos trumpalaikiu įmonės turtu. Po vienerių metų gautinomis sumomis laikomos sumos, kurios bus gautos vėliau nei sekančiais finansiniais metais. Jos priskiriamos ilgalaikiam finansiniam turtui. Sudarant metines finansines ataskaitas, po vienerių metų gautinomis sumomis laikytinos skolos, kurios bus atgaautos per sekančius finansinius metus, turi būti iškeltos iš ilgalaikio turto ir pripažintos atitinkamos rūšies per vienerius metus gautinomis sumomis.

Gautinos sumos dar gali būti detalizuojamos į smulkesnes grupes pagal jų pobūdį ir skolintojų tarpusavio ryšius. Toks detalizavimas būtinas įmonėse, sudarančiose nesutrumpintos formos balansą. Knygoje naudojame sąskaitų plane gautinos sumos sugrupuotos atsižvelgiant į nesutrumpinto balanso straipsnius.

Visos ilgalaikių skolų apskaitai skirtos sąskaitos sugrupuotos į tris grupes:

- iš įmonių grupės kitų įmonių gautinos sumos;
- iš asocijuotųjų įmonių gautinos sumos;
- iš įmonių grupei ir asocijuotosioms įmonėms nepriskirtinų įmonių gautinos sumos.

ŽINOTINA!

■ Įmonių grupe laikomos patronuojančioji ir jos patronuojamosios įmonės. Įmonė pripažįstama **patronuojamąja**, kai daugiau negu pusė balso teisę suteikiančių jos akcijų priklauso kitai įmonei (pastaroji vadinama **patronuojančiąja**).

Jeigu valdomas kitos įmonės akcijų paketas suteikia mažiau negu pusę balsų jos visuotiniame akcininkų susirinkime, tačiau yra didesnis nei 20 proc. balsų, tokia įmonė laikoma **asocijuotąja**.

Įmonės, kurių valdomas akcijų paketas suteikia mažiau kaip 20 proc. balsų, nelaikomos nei patronuojamosiomis, nei asocijuotomis įmonėmis. ■

7.1.1. Pirkėjų skolų apskaita

Pirkėjų skoloms priskiriamos tos gautinos sumos, kurios susidaro atliekant įmonės tipinei veiklai priskirtinas operacijas. Pavyzdžiui, skolos parduodant prekes, pagamintą produkciją ar teikiant paslaugas. Kokią veiklą laikyti tipine, įmonė sprendžia pati. Šį pasirinkimą rekomenduojama periodiškai peržiūrėti (žr. 14 skyrių). Skolos, susidaranti vykstant įvairias netipines ir atsitiktines operacijas, pavyzdžiui, skolon perleidus tapusį nereikalingu ilgalaikį materialųjį turtą, turi būti registruojamos ne pirkėjų skolų, o kitose gautinų sumų sąskaitose.

Pirkėjų skolų susidarymas dokumentuojamas įmonės išrašytais prekių ar paslaugų pardavimą pagrindžiančiais dokumentais – sąskaita faktūra arba PVM sąskaita faktūra (žr. 14 skyrių). Pirkėjų skolos **apskaitoje užregistruojamos gautinos sumos verte**. Į ją įskaičiuojamas ir iš pirkėjo gautinas pridėtinės vertės mokestis (žr. 15.2 poskyrį).

Knygoje pateiktame sąskaitų plane pirkėjų skoloms, kurias numatoma atgauti per vienerius metus, registruoti skirta 241 subsąskaita *Pirkėjų skolos*.

Kartais prekės ar paslaugos gali būti parduodamos atsiskaitymo terminą atidedant ilgesniam laikotarpiui. Knygoje pateiktame sąskaitų plane pirkėjų skoloms, kurios bus atgautos po vienerių metų ar vėliau, registruoti skirta 1621 sąskaita *Prekybos skolos*. Jeigu pagal sutartį numatyta, kad pirkėjas už prekes ar paslaugas atsiskaitys dalimis, finansinių metų pabaigoje ta dalis, kurią numatoma atgauti per sekančius metus, turi būti perkeliama į per vienerius metus gautinas sumas ir užregistruojama atitinkamoje 241 sąskaitos *Pirkėjų skolos* subsąskaitoje.

Užregistruotų pirkėjų skolų vertę vėliau gali tekti koreguoti, pavyzdžiui, priskaičiuoti palūkanas (palūkanų apskaita aptarta toliau šiame poskyryje prie suteiktų paskolų apskaitos), pripažinti abejotinas skolas (žr. 7.3 poskyrį), todėl jų pradinę vertę, siekiant išsaugoti informaciją, tikslinga užregistruoti atskiroje analitinėje sąskaitoje. Knygoje pateiktame sąskaitų plane kiekvienoje pirkėjų skolų sąskaitų grupėje pradinei skolų vertei registruoti skirta analitinė sąskaita, kurios kodas baigiasi „0“, pavyzdžiui, analitinė 24110 sąskaita *Pradinė vertė*.

Tipinės pirkėjų skolų registravimo sąskaitų korespondencijos:

D 2410 Pirkėjų skolų pradinė vertė K 4492 Mokėtinas PVM K 500 Prekių pardavimo pajamos	Trumpalaikėn skolon parduodant prekes ar teikiant paslaugas.
D 2446X0 Kitų gautinų sumų pradinė vertė K 4492 Mokėtinas PVM K 54X Kitos veiklos pajamos	Trumpalaikėn skolon parduodant ar perleidžiant turtą (ar teikiant paslaugas), kurio pardavimas nelaikomas įmonės tipine veikla.
D 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai K 2410 Pirkėjų skolų pradinė vertė	Pirkėjams gražinant skolą.

Įmonė gali sudaryti tokią prekių ar paslaugų pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią pirkėjas iš anksto turi sumokėti visą ar dalį prekės vertės. Tokiu atveju šis iš pirkėjo gautas **išankstinis mokėjimas** laikomas įmonės įsipareigojimu pirkėjui patiekti prekes ar suteikti paslaugas. Jis registruojamas ne turto, o įsipareigojimų sąskaitose.

Tipinės iš pirkėjų gautų išankstinių mokėjimų registravimo sąskaitų korespondencijos:

D 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai K 442 Gauti avansai	Gaunant išankstinius mokėjimus už prekes ar paslaugas, kurios turės būti patiekto ar suteiktos per ataskaitinius metus.
D 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai K 423 Gauti avansai	Gaunant išankstinius mokėjimus už prekes ar paslaugas, kurios turės būti patiekto ar suteiktos per sekančius ar vėlesnius metus.
D 423 Gauti avansai K 442 Gauti avansai	Finansinių metų pabaigoje gautus išankstinius mokėjimus už prekes ar paslaugas, kurios turės būti patiekto ar suteiktos per sekančius metus, iškeliant į trumpalaikių įsipareigojimų sąskaitas.
D 442 Gauti avansai K 4492 Mokėtinas PVM K 500 Prekių pardavimo pajamos	Patiekiant prekes ar suteikiant paslaugas, už kurias buvo iš anksto sumokėta.

Pirkėjų skolos registruojamos tam skirtame apskaitos registre. Detalesnė informacija apie pirkėjų skolas paprastai kaupiama įmonės pasirinkimu pildomose analitinėse *Skolų įmonei apskaitos kortelėse* (žr. 1 (7.1) pavyzdį) ar kituose registruose. Šie registrai naudojami siekiant detalizuoti konkrečias pirkėjų skolų sąskaitas. Tai pagalbiniai dokumentai, kuriais nepagrindžiamos jokios atliktos ūkinės operacijos. Nėra griežtai reglamentuota, kaip šiuos registrus naudoti. Be to, teisės aktuose nėra tiesioginio reikalavimo juos pildyti. Jie gali būti naudojami kaip viena iš pirkėjų skolų analitinės apskaitos ir kontrolės priemonių, kuriose registruojamos visos konkretaus pirkėjo susidariusios ir padengtos skolos.

UAB „Rūta“

(įmonės pavadinimas)

987654321

(įmonės kodas)

1 (7.1) pavyzdys

Kontrolinė sąskaita

24110

Pirkėjų skola, USD

SKOLŲ ĮMONEI APSKAITOS KORTELĖ (skola valiuta)

20X1 m., Nr. 6

(laikotarpis, Nr. arba kodas)

Vilnius

(sudarymo vieta)

Pirkėja

UAB „Vėtra“

Adresas

Jūros g. 8, Klaipėda

Sąskaita

LT157044080000913341

Bankas

SEB

Kredito limitas

50 000

Eil. Nr.	Skolos atsiradimas			Mokėjimo sąlygos	Skolos sumažėjimas				Skolos likutis, USD	Skolos likutis, Eur	Pastabos
	data	dokumento pavadinimas	suma, USD		data	dokumento pavadinimas ir Nr.	suma, USD	suma, Eur			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	20X1 12 21	PVM s.f. RU678	10 000	per 30 dienų					10000,00	8464,53	
2.									10000,00	8503,40	20X1-12-31 perkainojama skola
3.					20X2 01 19	mok. nur. Nr. 54	10000,00	8341,68	0,00	0,00	

Buhalterė

A. Žuk,-

(parašas)

Angelė Žukauskienė

(vardas, pavardė)

Šio dokumento pildomą šabloną rasite internete: www.paciolis.lt

7.1.2. Pačios įmonės sumokėtų avansų, ateinančių laikotarpių sąnaudų ir sukauptų pajamų apskaita

Pagal nustatytą finansinės apskaitos tvarką, sumokėti avansai (išankstiniai apmokėjimai) apskaitoje registruojami atsižvelgiant į tai, už ką yra sumokėta. Išankstiniai apmokėjimai už ilgalaikio turto objektus registruojami atitinkamos rūšies ilgalaikio turto sąskaitų grupėse. Išankstiniai apmokėjimai už atsargas – atsargų apskaitai skirtų sąskaitų grupės 208 sąskaitoje *Sumokėti avansai*. Taip registruojamos diskrečios sumos.

Išankstinių apmokėjimų už paslaugas registravimas taip pat priklauso nuo paslaugų pobūdžio. Už vienkartinės paslaugas, pavyzdžiui, reklamos gamybą, teisinę konsultaciją, krovinio pervežimą ir pan., sumokėti avansai apskaitomi toje pačioje sąskaitoje, kaip ir avansai už atsargas, o išankstiniai apmokėjimai už tęstinės paslaugas, kurios teikiamos ne vieną ataskaitinį laikotarpį, apskaitomi atskiroje 29 sąskaitų grupėje. Balanse jie rodomi atskiroje C dalyje. Tai vadinamosios ateinančių laikotarpių sąnaudos.

Tokių paslaugų ypatumas tas, kad jos teikiamos ne tik keletą ataskaitinių laikotarpių, bet ir tolydžiai, o ne diskrečiai. Jų apimtis priklauso nuo paslaugos teikimo trukmės. Pavyzdžiui, nuomos, draudimo ar prenumeratos paslaugos. Ateinančių laikotarpių sąnaudų suma nuolat kinta, nes jų pripažinimas sąnaudomis sietinas ne su koku nors įvykiu (pvz., prekių pristatymu), bet su laiko tėkme. Sąskaitoje užregistravus jų likutį, jau po akimirkos jis bus pasikeitęs. Ateinančių laikotarpių sąnaudoms priskirti išankstiniai apmokėjimai turi būti periodiškai tikslinami. Rekomenduojama tai atlikti kiekvieną mėnesį, todėl šios rūšies skolas patartina apskaityti atskiroje sąskaitų grupėje. Taip buhalterijai bus paprasčiau stebėti ir periodiškai tikslinti tokių skolų likutį. Knygoje pateiktame sąskaitų plane šiems išankstiniams apmokėjimams apskaityti skirta 291 sąskaita *Ateinančių laikotarpių sąnaudos*.

Pasinaudojus tęstinėmis paslaugomis, už kurias buvo sumokėta iš anksto, panaudotai daliai tenkanti šio mokėjimo dalis pripažįstama sąnaudomis.

Dar viena skolų rūšis, kuri registruojama toje pačioje sąskaitų grupėje, kaip ir ateinančių laikotarpių sąnaudos, – sukauptos pajamos. Jos taip pat susijusios su nuolatinio pobūdžio pajamomis, kurios teikiamos tolygiai keletą laikotarpių. Ateinančių laikotarpių sąnaudos pripažįstamos, kai įmonė iš anksto sumoka, pavyzdžiui, už nuomą ar kitas tęsines paslaugas. Jeigu pati įmonė teikia tokio pobūdžio paslaugas, periodiškai pripažindama pajamas, tada kartu ji turi pripažinti ir kliento skolą, kuri vadinama sukauptomis pajamomis ir registruojama 292 sąskaitoje *Sukauptos pajamos*. Balanse sukauptos pajamos, kaip ir ateinančių laikotarpių sąnaudos, parodomos C dalyje.

Tipinės sumokėtų avansų, ateinančių laikotarpių sąnaudų ir sukauptų pajamų registravimo sąskaitų korespondencijos:

D 116 Sumokėti avansai už nematerialųjį turtą K 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai	Iš anksto sumokėjus už nematerialiojo turto objektus.
D 11X0 Nematerialiojo turto įsigijimo savikaina K 116 Sumokėti avansai už nematerialųjį turtą	Gavus nematerialųjį turtą, už kurį buvo sumokėta iš anksto.

D 1260 Sumokėti avansai už ilgalaikį materialųjį turtą K 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai	Iš anksto sumokėjus už ilgalaikio materialiojo turto objektus.
D 12X0 Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikaina K 1260 Sumokėti avansai už ilgalaikį materialųjį turtą	Gavus ilgalaikį materialųjį turtą, už kurį buvo sumokėta iš anksto.
D 1680 Už finansinį turtą sumokėti avansai K 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai	Iš anksto sumokėjus už ilgalaikį finansinį turtą.
D 16X0 Ilgalaikio finansinio turto įsigijimo savikaina K 1680 Už finansinį turtą sumokėti avansai	Gavus ilgalaikį finansinį turtą, už kurį buvo sumokėta iš anksto.
D 208 Sumokėti avansai K 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai	Iš anksto sumokėjus už atsargas ir netestinio pobūdžio paslaugas.
D 20X0 Atsargų savikaina K 208 Sumokėti avansai	Gavus atsargas, už kurias buvo sumokėta iš anksto.
D 6 kl. Sąnaudos K 208 Sumokėti avansai	Gavus netestinio pobūdžio paslaugas, už kurias buvo sumokėta iš anksto.
D 291 Ateinančių laikotarpių sąnaudos K 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai	Iš anksto sumokėjus už testinio pobūdžio paslaugas. Pavyzdžiui, už nuomą.
D 6 kl. (pvz., 6300 Nuomos sąnaudos) K 291 Ateinančių laikotarpių sąnaudos	Gavus testinio pobūdžio paslaugas (pvz., nuomos), už kurias buvo sumokėta iš anksto.
D 292 Sukauptos pajamos K 5001 Pajamos gautos suteikus paslaugas	Registruojant testinio pobūdžio paslaugų pajamas ir atsiradusią klientų skolą už šias paslaugas.

7.1.3. Suteiktų paskolų apskaita

Įmonės gali skolinti pinigus tretiesiems asmenims. Paskolos suteikimą pagrindžia paskolos sutartis, kurioje aptariamos paskolos teikimo sąlygos, ir pinigų išmokėjimą pagrindžiantis dokumentas – kasos išlaidų orderis, banko mokėjimo nurodymas ar kt. (žr. 9 skyrių). Suteikdama paskolą, įmonė su paskolos gavėju turi sudaryti rašytinę paskolos sutartį, kurioje būtų aptartos paskolos suteikimo sąlygos: palūkanos, grąžinimo terminai ir kt. Net jeigu paskola suteikiama be palūkanų, tai turi būti įrašyta sutartyje. Nenurodžius palūkanų dydžio, palūkanos nustatomos pagal paskolą suteikusių įmonės verslo vietos komercinių bankų vidutinę palūkanų normą, galiojusią paskolos sutarties sudarymo momentu, ir mokamos kas mėnesį, iki paskolos suma bus grąžinta.

Knygoje pateiktame sąskaitų plane suteiktoms ilgalaikėms paskoloms registruoti skirta keletas sąskaitų, atsižvelgiant į tai, ar skolintojas ir skolininkas susiję nuosavybės ryšiais. Jeigu paskola suteikta ūkio subjektui, priklausančiam tai pačiai įmonių grupei, tuomet skola apskaitoma 161 sąskaitoje *Paskolos įmonių grupės įmonėms*. Čia registruojamos tos skolos, kurios bus susigražintos vėliau nei po vienerių metų. Finansinių metų pabaigoje iš ilgalaikių paskolų iškeliamą tą jų dalį, kurią paskolos gavėjas grąžins per sekančius finansinius metus. Ji registruojama 242 sąskaitoje *Įmonių grupės įmonių skolos*. Šioje sąskaitoje registruojamos ir trumpalaikės paskolos, suteiktos įmonių grupės įmonėms.

Jeigu skolininkas laikytinas asocijuotąja įmonei, jam suteikta ilgalaikė paskola bus apskaitoma 164 sąskaitoje *Paskolos asocijuotosioms įmonėms*. Į trumpalaikes skolas iškeliamai per sekančius finansinius metus sugražintinai paskolos daliai apskaityti skirta 243 sąskaita *Asocijuotų įmonių skolos*. Jeigu skolininkas nepriskirtinas nei patronuojamosioms, nei asocijuotosioms įmonėms, jo skola bus apskaitoma 1671 sąskaitoje *Ne patronuojamosioms (dukterinėms), ne patronuojančiosioms ir ne asocijuotosioms įmonėms suteiktos ilgalaikės paskolos*. Trumpalaikė skolų dalis bus apskaitoma 2440 sąskaitoje *Suteiktos paskolos*.

Suteiktos paskolos apskaitoje registruojamos nurodant paskolos gavėjui išmokėtą pinigų sumą. Kadangi vėliau ši suma turės būti koreguojama, jos pradinę vertę, siekiant išsaugoti informaciją, tikslinga užregistruoti atskiroje analitinėje sąskaitoje. Knygoje pateiktame sąskaitų plane pradinei paskolų vertei registruoti skirtos analitinės sąskaitos, kurių kodai baigiasi „0“, pavyzdžiui, analitinė 16700 sąskaita *Pradinė vertė*.

Tipinės suteiktų paskolų pripažinimo sąskaitų korespondencijos:

D 24400 Suteiktų paskolų pradinė vertė K 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai	Suteikiant trumpalaikes paskolas įmonei, kuri nepriklauso įmonių grupei ir nėra laikytina asocijuotąja įmone.
D 242X0 Įmonių grupės įmonių skolų pradinė vertė K 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai	Suteikus trumpalaikę paskolą įmonių grupės įmonei.
D 2430 Asocijuotųjų įmonių skolų pradinė vertė K 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai	Suteikus trumpalaikę paskolą asocijuotajai įmonei.
D 16710 Ne patronuojamosioms (dukterinėms), ne patronuojančiosioms ir ne asocijuotosioms įmonėms suteiktų ilgalaikių paskolų pradinė vertė K 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai	Suteikiant ilgalaikę paskolą įmonei, kuri nepriklauso įmonių grupei ir nėra laikytina asocijuotąja įmone.
D 161X0 Paskolų įmonių grupės įmonėms pradinė vertė K 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai	Suteikus ilgalaikę paskolą įmonių grupės įmonei.

D 1640 Paskolų asocijuotosioms įmonėms pradinė vertė K 27 Pinigai ir pinigų ekvivalentai	Suteikus ilgalaikę paskolą asocijuotajai įmonei.
D 24400 Suteiktų paskolų pradinė vertė K 16710 Ne patrunuojamosioms (dukterinėms), ne patrunuojančiosioms ir ne asocijuotosioms įmonėms suteiktų ilgalaikių paskolų pradinė vertė	Finansinių metų pabaigoje per sekančius metus atgautiną ilgalaikių paskolų dalį, kuri buvo suteikta įmonių grupei nepriklausančiai ir asocijuotosioms įmonėms nepriskirtinai įmonei, perkeltiant į trumpalaikį turtą.
D 242X0 Įmonių grupės įmonių skolos pradinė vertė K 161X0 Paskolos įmonių grupės įmonėms pradinė vertė	Finansinių metų pabaigoje per sekančius metus atgautiną ilgalaikių paskolų dalį, kuri buvo suteikta įmonių grupės įmonei, perkeltiant į trumpalaikį turtą.
D 2430 Asocijuotųjų įmonių skolos pradinė vertė K 1640 Paskolos asocijuotosioms įmonėms pradinė vertė	Finansinių metų pabaigoje per sekančius metus atgautiną ilgalaikių paskolų dalį, kuri buvo suteikta asocijuotajai įmonei, perkeltiant į trumpalaikį turtą.

Už suteiktas paskolas paprastai yra skaičiuojamos **palūkanos**. Įmonės apskaitos ir mokesčių politikoje nustatytu periodiškumu turi būti pripažįstamos gautinos palūkanos, kurių suma pridedama prie bendros paskolos vertės. Už suteiktas paskolas gautos ar gautinos palūkanos pripažįstamos finansinės ir investicinės veiklos pajamomis.

ŽINOTINA!

■ Sutartyje **apibrėžiant palūkanas**, nurodomas jų metinis dydis. Kiekvieno laikotarpio palūkanos apskaičiuojamos proporcingai dienomis išreikštai to laikotarpio trukmei. Palūkanos pradedamos skaičiuoti nuo kitos dienos po paskolos gavimo, baigiamos – skolos grąžinimo dieną, nebent sutartyje būtų numatytos kitos palūkanų apskaičiavimo sąlygos. ■

Norint apskaitoje užregistruoti palūkanų pajamas, nepakanka turėti paskolos sutartį. Rekomenduojama papildomai surašyti buhalterinę pažymą ar kitą vidaus dokumentą, kuriame būtų pateiktas palūkanų sumos apskaičiavimas ir kita svarbi informacija. Apskaitoje registruojant sukauptas palūkanas, tikslinga išskirti atskirą suteiktų paskolų *Pradinės vertės* sąskaitą papildančią analitinę sąskaitą. Knygoje pateiktame sąskaitų plane sukaupioms palūkanoms registruoti skirtos analitinės sąskaitos, kurių kodai baigiasi „2“, pavyzdžiui, analitinė 16702 sąskaita *Sukauptos palūkanų pajamos*.

Tipinės sukaupytų palūkanų registravimo sąskaitų korespondencijos:

D 16712 Ne patronuojamosioms (dukterinėms), ne patronuojančiosioms ir ne asocijuotosioms įmonėms suteiktų ilgalaikių paskolų sukauptos palūkanų pajamos K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos	Pripažįstant palūkanų pajamas už paskolą, suteiktą ne įmonių grupės įmonei ir nepriklausančiai asocijuotosioms įmonėms. Šios palūkanos bus gautos vėliau nei per sekančius finansinius metus.
D 161X2 Paskolų įmonių grupės įmonėms sukauptos palūkanų pajamos K 5802 Kitos palūkanų pajamos	Pripažįstant palūkanų pajamas už paskolą, suteiktą įmonių grupės įmonei. Šios palūkanos bus gautos vėliau nei per sekančius finansinius metus.
D 1642 Paskolų asocijuotosioms įmonėms sukauptos palūkanų pajamos K 5802 Kitos palūkanų pajamos	Pripažįstant palūkanų pajamas už paskolą, suteiktą asocijuotajai įmonei. Šios palūkanos bus gautos vėliau nei per sekančius finansinius metus.
D 24402 Suteiktų paskolų sukauptos palūkanų pajamos K 5802 Kitos palūkanų pajamos	Pripažįstant palūkanų pajamas už paskolą, suteiktą ne įmonių grupės įmonei ir nepriklausančiai asocijuotosioms įmonėms. Šios palūkanos bus gautos ataskaitiniais ar sekančiais finansiniais metais.
D 242X02 Įmonių grupės įmonių skolų sukauptos palūkanų pajamos K 5802 Kitos palūkanų pajamos	Pripažįstant palūkanų pajamas už paskolą, suteiktą įmonių grupės įmonei. Šios palūkanos bus gautos ataskaitiniais ar sekančiais finansiniais metais.
D 243X2 Asocijuotųjų įmonių skolų sukauptos palūkanų pajamos K 5802 Kitos palūkanų pajamos	Pripažįstant palūkanų pajamas už paskolą, suteiktą asocijuotajai įmonei. Šios palūkanos bus gautos ataskaitiniais ar sekančiais finansiniais metais.

Suteiktos paskolos apskaitoje registruojamos įmonės apskaitos registruose. Detalesnė informacija apie suteiktas paskolas paprastai kaupiama įmonės pasirinkimu pildomose analitinėse *Skolų įmonei apskaitos kortelėse* (žr. 1 (7.1) pavyzdį) ar kituose registruose.

Praktinė iliustracija

UAB „Rūta“ 20X1 m. gegužės 30 d. suteikė 12 000 Eur paskolą fiziniam asmeniui. Sutartyje nurodytos 5 proc. metinės palūkanos. Pagal sutartį asmuo paskolą grąžins dalimis pagal tokį grafiką:

Data	Likutis laikotarpio pradžioje, €	Sukauptos palūkanos, €	Grąžintina suma, €	Likutis laikotarpio pabaigoje, €
1	2	3	4	5
20X1 08 30	12 000,00	150,63	1 150,63	11 000,00
20X1 11 30	11 000,00	138,07	1 138,07	10 000,00
20X2 02 28	10 000,00	125,52	1 125,52	9 000,00
20X2 05 30	9 000,00	112,97	1 112,97	8 000,00
20X2 08 30	8 000,00	100,41	1 100,41	7 000,00
20X2 11 30	7 000,00	87,87	1 087,87	6 000,00
20X3 02 28	6 000,00	75,31	1 075,31	5 000,00
20X3 05 30	5 000,00	62,76	1 062,76	4 000,00
20X3 08 30	4 000,00	50,22	1 050,22	3 000,00
20X3 11 30	3 000,00	37,65	1 037,65	2 000,00
20X4 02 28	2 000,00	25,10	1 025,10	1 000,00
20X4 05 30	1 000,00	12,55	1 012,55	0,00

Komentaras: paskola bus grąžinta vėliau nei po vienerių metų, todėl finansinėje apskaitoje suteikta paskola registruojama kaip ilgalaikė paskola. Jos vertė lygi pervestų pinigų sumai:

{	D 16710 Ne patronuojamosioms (dukterinėms), ne patronuojančiosioms ir ne asocijuotosioms įmonėms suteiktos ilgalaikės paskolos pradinė vertė	12 000 €
	K 271 Sąskaitos bankuose	12 000 €

Per 20X1 m. gautina paskolos dalis (2 000 Eur) turi būti perkelta į trumpalaikes gautinas sumas:

{	D 24400 Suteiktos paskolos pradinė vertė	2 000 €
	K 16710 Ne patronuojamosioms (dukterinėms), ne patronuojančiosioms ir ne asocijuotosioms įmonėms suteiktos ilgalaikės paskolos pradinė vertė	2 000 €

Kas mėnesį pripažįstamos sukauptos palūkanos. Už 20X1 m. birželio mėnesį apskaičiuojama 50 Eur palūkanų ($12\,000\text{ €} \times 5\% : 12\text{ mėn.}$). Jos pripažįstamos finansinės ir investicinės veiklos pajamomis. Tokie įrašai daromi kiekvieno mėnesio pabaigoje surašant *Buhalterinę pažymą* (žr. 2 (7.1) pavyzdį). Palūkanos registruojamos trumpalaikių skolų sąskaitoje, nes bus gautos ataskaitiniais metais:

!	{	D 24402 Suteiktos paskolos sukauptos palūkanų pajamos	50 €
		K 5802 Kitos palūkanų pajamos	50 €

Kai skolininkas 20X1 m. rugpjūčio 30 d. grąžina dalį skolos, apskaitoje nurašoma grąžintoji dalis (pradinė vertė ir apskaičiuotos palūkanos):

{	D 271 Sąskaitos bankuose	1 150,63 €
	K 24400 Suteiktos paskolos pradinė vertė	1 000,00 €
	K 24402 Suteiktos paskolos sukauptos palūkanų pajamos	150,63 €

20X1 m. gruodžio 31 d., pasibaigus finansiniams metams, iš ilgalaikių paskolų turi būti iškelta ta paskolos dalis, kuri bus grąžinta per 20X2 m. (4 000 Eur). Ji pripažįstama per vienerius metus gautinomis sumomis. Tokie įrašai daromi kiekvienų finansinių metų pabaigoje:

{	D 24400 Suteiktos paskolos pradinė vertė	4 000 €
	K 16710 Ne patronuojamosioms (dukterinėms), ne patronuojančiosioms ir ne asocijuotosioms įmonėms suteiktos ilgalaikės paskolos pradinė vertė	4 000 €

2 (7.1) pavyzdys

UAB „Rūta“
(įmonės pavadinimas)

BUHALTERINĖ PAŽYMA
Palūkanų pajamoms pripažinti
20X1 m. birželio 31 d. Nr. BP-231001

Eil. Nr.	Įrašo registravimo vieta ir Nr.	Trumpas operacijos turinys	Sąskaitų korespondencija		Suma, €
			debetuojamos sąskaitos Nr.	kredituojamos sąskaitos Nr.	
1.	Bendrasis žurnalas Nr. BZ1034	Pripažįstamos 20X1 m. birželio mėn. paskolos palūkanos (20X1 05 30 paskolos sutartis Nr. P354/A): $(12\,000 \times 5\%) / 12 =$ 50 €.	24402	58022	50,00

Pažymą parengė:
Buhalterė
Rasa Rasnauskienė RRas-

pareigos, vardas, pavardė, parašas

Šio dokumento pildomą šabloną rasite internete: www.paciolis.lt

7.1.4. Valiuta gautinų sumų apskaita

Visos ūkinės operacijos apskaitoje turi būti registruojamos naudojant Lietuvos Respublikos piniginių vienetą – eurą. Prekės ar paslaugos gali būti parduodamos užsienio valstybių įmonėms ar gyventojams už užsienio valiutą. Taip pat gali būti suteikiamos paskolos užsienio valiuta. Užsienio valiuta vykdomos operacijos dar vadinamos **valiutinėmis operacijomis**. Jas atliekant susidariusios užsienio valiuta gautinos sumos apskaitos registruose registruojamos gautina užsienio valiuta. Be to, jų vertė turi būti perskaičiuojama ir užregistruojama dar ir eurai. Finansinės apskaitos įstatyme numatyta, kad tokiems valiutų perskaičiavimams įmonės gali naudoti Europos Centrinio Banko skelbiamą orientacinį konkrečios valiutos santykį arba kituose visuotinai pripažintuose rinkos informacijos šaltiniuose paskelbtą rinkos euro ir užsienio valiutos santykį. Pastarąjį būdą rekomenduojama rinktis tuomet, kai įmonė tarpusavio susitarimais įpareigota ar kitų aplinkybių verčiama taikyti tam tikrame informacijos šaltinyje skelbiamus valiutos santykius. Jeigu tokių įpareigojimų nėra, patogiau rinktis Europos Centrinio Banko nustatomus santykius. Jie skelbiami ir Lietuvos banko interneto svetainėje www.lb.lt. Perskaičiuojant užsienio valiuta išreikštas sumas į eurus, reikėtų taikyti operacijos atlikimo dieną galiojusį santykį. Jį visada galima sužinoti Lietuvos banko internetiniame puslapyje, nurodžius reikiamą datą. Prekybos skolų susidarymo data laikoma diena, kada prekės ar paslaugos buvo parduotos. Paskolų suteikimo data yra pinigų išmokėjimo ar pervedimo diena.

ĮSIDĖMĖTINA!

■ Išimtiniais atvejais, **kai valiutų santykių svyravimai nereikšmingi** ir kiekvieną sandorį atskirai įvertinti sandorio dienos valiutų santykiu netikslinga, **gali būti taikomas vidutinis savaitės ar mėnesio valiutų santykis**. Jį taip pat galima sužinoti Lietuvos banko internetinėje svetainėje nurodžius ne dieną, bet laikotarpį. ■

Kai kurių valiutų santykis nuolat kinta, todėl valiuta atgautinas sumas, kurios vadinamos **valiutiniais straipsniais**, tenka perkainoti. Valiutiniai straipsniai privalo būti perkainoti dviem atvejais:

- prieš sudarant finansines ataskaitas, valiutiniai straipsniai perkainojami pagal paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną buvusį valiutų santykį. Jeigu finansiniai metai sutampa su kalendoriniais, – pagal gruodžio 31 d. buvusį valiutos santykį;
- prieš registruojant valiuta gautos sumos įskaitymą, buvusi skola (valiutinis straipsnis) turi būti perkainota taikant padengimo dieną buvusį valiutos santykį. Gautinų sumų padengimo data yra diena, kai gaunami pinigai.

Perkainojus valiutinius straipsnius, susidaro valiutų santykių skirtumai. Jie pripažįstami finansinės ir investicinės veiklos pajamomis arba sąnaudomis. Krentant valiutos santykiui, didėja gautinos sumos vertė eurai. Apskaitoje pripažįstamos finansinės

ir investicinės veiklos pajamos, kurios registruojamos 5803 sąskaitoje *Teigiama valiutų santykių pokyčio įtaka*. Jeigu valiutos santykis išauga, sumažėja gautinos sumos vertė eurai. Apskaitoje pripažįstamos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos, kurios registruojamos 6803 sąskaitoje *Neigiama valiutų santykių pokyčio įtaka*. Valiutinių straipsnių perkainojimas dokumentuojamas surašant buhalterinę pažymą.

Praktinė iliustracija

UAB „Rūta“ 20X1 m. gruodžio 21 d. pardavė skolon pirkėjui prekių už 10 000 JAV dolerių (USD). Pirkėjas skolą apmokėjo 20X2 m. sausio 19 dieną. Euro ir JAV dolerio santykiai buvo tokie:

20X1 m. gruodžio 21 d.	–	1,1814 Eur / USD;
20X1 m. gruodžio 31 d.	–	1,1760 Eur / USD;
20X2 m. sausio 19 d.	–	1,1988 Eur / USD.

Komentaras: pardavus prekes pirkėjui, apskaitoje pripažįstamos pardavimo pajamos ir iš pirkėjo gautina suma. Kadangi sandoris atliktas JAV doleriais, ūkinės operacijos vertė turi būti perskaičiuojama į eurus taikant prekių pardavimo dienos (20X1 m. gruodžio 21 d.) užsienio valiutos santykį: $10\,000\text{ USD} : 1,1814\text{ Eur / USD} = 8\,464,53\text{ Eur}$. Informacija apie skolą registruojama *Skolų įmonei apskaitos kortelėje* (žr. 1 (8.1) pavyzdį). Apskaitoje daromas įrašas:

{	D 2410 Pirkėjų skolų pradinė vertė	8 464,53 €	
	K 500 Pardavimo pajamos		8 464,53 €

Finansinių metų pabaigoje visi valiutiniai straipsniai turi būti perkainojami, todėl iš pirkėjo JAV doleriais gautina suma turi būti perkainojama taikant paskutinės finansinių metų dienos (20X1 m. gruodžio 31 d.) užsienio valiutos santykį: $10\,000\text{ USD} : 1,1760\text{ Eur / USD} = 8\,503,40\text{ Eur}$. Dėl išaugusio euro ir JAV dolerio santykio, padidėja iš pirkėjo gautina suma, todėl skirtumas apskaitoje pripažįstamas finansinės ir investicinės veiklos pajamomis ($8\,503,40\text{ €} - 8\,464,53\text{ €} = 38,87\text{ €}$):

{	D 2410 Pirkėjų skolų pradinė vertė	38,87 €	
	K 5803 Teigiama valiutų santykių pokyčio įtaka		38,87 €

Kai pirkėjas atsiskaito už prekes prieš nurašant pirkėjo skolą, ji turi būti dar kartą perkainojama taikant skolos padengimo dienos (20X2 m. sausio 19 d.) užsienio valiutos santykį: $10\,000\text{ USD} : 1,1988\text{ Eur / USD} = 8\,341,68\text{ Eur}$. Perkainota vertė palyginama su paskutinį kartą (20X1 m. gruodžio 31 d.) nustatyta. Ši vertė sumažėjo 161,72 Eur ($8\,503,40\text{ Eur} - 8\,341,68\text{ Eur}$), todėl apskaitoje pripažįstamos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos:

{	D 6803 Neigiama valiutų santykių pokyčio įtaka	161,72 €	
	K 2410 Pirkėjų skolų pradinė vertė		161,72 €

Perkainojus valiutinius straipsnius, iš apskaitos registrų nurašoma gražinta pirkėjo skola įmonei:

{	D 2712 Sąskaitos bankuose JAV doleriais	8 341,68 €	
	K 2410 Pirkėjų skolų pradinė vertė		8 341,68 €

Pelno (nuostolių) ataskaitoje parodomas tik bendras valiutinių skolų perkainojimo rezultatas, jo neskaidant į atitinkamas pajamų ir sąnaudų sumas. Šis rezultatas nepriklauso nuo skolų perkainojimo dažnumo.

7.2. Gautinų sumų suderinimas

Finansinių metų pabaigoje turi būti inventorizuojamas visas įmonei priklausantis turtas. Ne išimtis ir gautinos sumos. **Gautinų sumų inventorizacija** atliekama derinant tarpusavio skolų likučius. **Skolų suderinimas** – ne tik svarbi finansinės apskaitos, bet ir teisinė procedūra. Skolos egzistavimo faktą ir jos dydį pagrindžia sutartys, darbų atlikimo aktai, PVM sąskaitos faktūros ir pinigų mokėjimo dokumentai. Tai svarbiausi dokumentai, įrodantys skolos egzistavimą ir jos dydį. Skolininkui vėluojant atsiskaityti ir atsiradus poreikiui skolą išieškoti, ypač svarbūs tampa ir skolų suderinimo dokumentai, kuriuos pasirašydamas ar kitaip patvirtindamas skolininkas pripažįsta pačią skolą ir jos dydį. Primintina, kad **skolų suderinimo dokumentų patvirtinimas pailgina skolų išieškojimo senaties terminus**. Civilinis kodeksas nustato, kad ieškinio senaties terminas pradedamas skaičiuoti iš naujo, kai skolininkas atlieka veiksmą, pripažįstantį skolos egzistavimą. Skolų suderinimo dokumentų pasirašymas yra vienas iš tokių veiksmų. Be to, skolų suderinimas svarbus ir pačiai įmonei, siekiant įsitikinti skolų realumu ir apskaitos duomenų teisingumu.

UAB privalomos skolų suderinimo tvarkos teisės aktai nenustato, todėl šią procedūrą įmonės turėtų atlikti savo pasirinkta tvarka. Nebūtina derinti visas skolas, nes nedidelių skolų derinimo išlaidos gali viršyti net jų sumą, – svarbiausia derinti tarp nuolatinių komercinių partnerių atsirandančias skolas, , kai dėl didelio atliekamų operacijų kiekio tarpusavio atsiskaitymuose didėja klaidų tikimybė. Taip pat svarbu derinti ir probleminių skolininkų skolas. Jau minėta, kad tai gali palengvinti skolos priverstinį išieškojimą arba nurašymą, jeigu skolos nepavyktų susigražinti.

Ne mažiau svarbus ne tik pats skolos derinimas, bet ir būdai, kaip tai atliekama. Skolos, kurias įmonė laiko neprobleminėmis (mažos vertės ir patikimų skolininkų skolos), gali būti derinamos elektroniniais laiškais ar trumposiomis žinutėmis patvirtinant vien tik jų likutį. Skolos, kurių dydį ar pagrįstumą gali tekti įrodinėti teisinėmis priemonėmis, turi būti derinamos pasirašant *skolų suderinimo aktą* (žr. 1 (7.2) pavyzdį) ar kitą dokumentą. Panašiai rekomenduojama derinti ir nuolatinių pirkėjų bei klientų skolų likučius, kurie susidaro atliekant ne vieną operaciją.

Įmonė, vadovaudamasi protingumo ir racionalumo kriterijais, pati savo apskaitos ir mokesčių politikoje turėtų nusistatyti, kurias skolas ji derins, ir pasitvirtinti skolų suderinimo tvarką. Rekomenduojama, kad skolų suderinimo akte ar kitame analogiškame dokumente būtų įrašytas ne tik galutinis skolos likutis, bet ir nurodyta jos priežastis, data,

informacija apie dalinius skolos apmokėjimus. Būtina aiškiai nurodyti datą, kurios duomenimis skola yra apskaičiuota. Tokius dokumentus patartina pasirašyti.

Jeigu skolininkui perduodamas popierinis suderinimo aktas, jam turėtų būti įteikti du akto egzemplioriai, kuriuos skolininkas turi patvirtinti. Jeigu jis nesutinka su nurodyta skolos suma, būtina nurodyti nesutikimo priežastis. Pasirašęs abu skolų suderinimo aktų egzempliorius, vieną skolininkas pasilieka sau, o kitą grąžina aktą surašiusiai įmonei. Skolininkui siunčiant elektroninį dokumentą, visi įrašai atliekami tame pačiame egzemplioriuje, kurį nuskenavus, jis grąžinamas siuntėjui.

Paprastai skolų suderinimo aktą surašo ir išsiunčia kreditorius, tačiau tai gali padaryti ir skolininkas. Faktas, kad skolininkas negrąžino pasirašyto skolų suderinimo akto, savaime neturėtų būti laikomas skolos neteisingumo ar jos abejotinumą požymiu. Tiesiog atsiranda didesnė tikimybė, kad tokių skolų likutis gali būti neteisingas.

Praktinė iliustracija

UAB „Šilas“ 20X1 m. lapkričio 15 d. pardavė UAB „Gojus“ prekių už 6 000 Eur. Pagal pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas UAB „Gojus“ už prekes turi atsiskaityti per 60 dienų.

Komentaras: UAB „Šilas“, 20X1 m. gruodžio 31 d. derindama gautinų sumų likučius, išsiunčia UAB „Gojus“ skolų suderinimo aktą (žr. 1 (7.2) pavyzdį).

Įmonės gautinos sumos turi būti registruojamos atskirai nuo mokėtinų sumų. Jos negali būti be pagrindo sudengiamos netgi tais atvejais, kai yra susijusios su tuo pačiu asmeniu.

Kai šalis sieja abipusės pareigos, t. y. kai kreditorius yra ir įmonės skolininkas, o skolininkas – ir kreditorius, **tarpusavio prievolės** pagal tokias sutartis **gali būti įskaitomos**. Įskaityti galima priešpriešinius reikalavimus, kai dvi įmonės viena kitai skolingos pagal dvi ar kelias sutartis.

Priešpriešiniai įmonių reikalavimai gali būti įskaitomi šalims susitarus arba vienašališkai. Dažniausiai šalys įsipareigojimus pagal dvi ir daugiau sutarčių įskaito abipusiu susitarimu, pasirašydamos *Reikalavimų įskaitymo sutartį* (žr. 2 (7.2) pavyzdį) ar aktą.

Praktinė iliustracija

20X1 m. vasario 6 d. UAB „Antis“ iš UAB „Katinas“ pirkė prekių skolon už 5 000 Eur. Pagal pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas UAB „Antis“ už prekes turi atsiskaityti per 15 dienų. UAB „Katinas“ tuo pat metu yra skolinga UAB „Antis“ 3 000 Eur už iš jos įsigytą ilgalaikį turtą ir šios skolos mokėjimo terminas jau yra suėjęs. Šalys susitarė įskaityti tarpusavio skolas.

Komentaras: UAB „Katinas“ vienašališkai negali įskaityti UAB „Antis“ skolos tol, kol skolos mokėjimo terminas nėra suėjęs. Toks įskaitymas gali būti atliktas tik šalims atskirai susitarus. Šalys įsipareigojimus įskaito abipusiu susitarimu, pasirašydamos reikalavimų įskaitymo sutartį (žr. 2 (7.2) pavyzdį).

1 (7.2) pavyzdys

UAB „Šilas“, 123456789

(imonės pavadinimas, kodas)

Liepų g. 27, Vilnius

(imonės adresas)

Įmonė įregistruota VĮ Registrų centro

Vilniaus m. skyriuje, reg. Nr. 3452

UAB „Gojus“, 987654321

(gavėjo įmonės pavadinimas, kodas)

Saulės g. 9, Kaunas

(adresas)

SKOLŲ SUDERINIMO AKTAS

20X2 m. sausio 5 d. Nr. 123

Vilnius

(sudarymo vieta)

Prašome patvirtinti, kad sutinkate su žemiau nurodyta Jūsų įmonės skola mūsų įmonei, 6 000,00 Eur

(suma)

20X1 m. gruodžio 31 d. apskaitos duomenimis.

Eil. Nr.	Skolos susidarymas				Skolos padengimas			Skolos likutis, Eur	Atsiradimo priežastis
	pavadinimas	Nr.	data	suma, Eur	dokumentas	suma, Eur	data		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	PVM s. f.	ME 34	20X1 11 15	6 000,00				6 000,00	prekių pirkimas

Įmonės vadovas

direktorius

(pareigos)

K. Petr,-

(parašas)

Kazys Petraitis

(vardas, pavardė)

Vyr. buhalteris

M. Pran,-

(parašas)

Marija Pranytė

(vardas, pavardė)

PATVIRTINIMAS

Jūsų nurodyta skolos suma

6 000

Eur

00

ct

20X1 12 31

(data)

yra teisinga su tokiomis išimtimis

Įmonės vadovas

generalinis direktorius J. Stasiul,- Jonas Stasiulevičius

(parašas, vardas, pavardė)

Vyr. buhalteris

P. Eiduk,- Pranas Eidukaitis

(parašas, vardas, pavardė)

2 (7.2) pavyzdys

REIKALAVIMŲ ĮSKAITYMO SUTARTIS Nr. X107-002**20X1 m. vasario 7 d.****Vilnius**

UAB „Antis“, atstovaujama direktoriaus *Valento Povilaičio*, veikiančio pagal bendrovės įstatus, toliau vadinama **Pirmąja šalimi**, ir **UAB „Katinas“**, atstovaujama direktoriaus *Sauliaus Katinaičio*, veikiančio pagal įmonės įstatus, toliau vadinama **Antrąja šalimi**, sudarė šią tarpusavio reikalavimų įskaitymo sutartį (toliau vadinama Sutartimi).

I. SUTARTIES OBJEKTAS

1. Šalys, siekdamos operatyviai ir patirdamos kuo mažiau sąnaudų vykdyti prisiimtus įsipareigojimus, vadovaudamosi LR civilinio kodekso 6.130–6.140 straipsnių nuostatomis, sutaria šioje Sutartyje aptartas prievoles (įsipareigojimus) įvykdyti priešpriešinių reikalavimų (skolų) įskaitymu.

II. ŠALIŲ SKOLOS

2. **Pirmoji šalis** yra skolinga **Antrajai šaliai** 5 000 Eur (penkis tūkstančius eurų) už parduotas prekes (*Sutartis Nr. REK–23, sudaryta 20X1 01 12*).

3. **Antroji šalis** yra skolinga **Pirmajai šaliai** 3 000 Eur (tris tūkstančius eurų) už parduotą turtą (*Sutartis Nr. PP–18, sudaryta 20X1 01 02*).

III. ĮSKAITYMO SĄLYGOS

4. **Pirmoji šalis** ir **Antroji šalis** įskaito savo priešpriešinius reikalavimus – tarpusavio skolas.

5. Atitinkamai įskaičius tarpusavio skolas, **Pirmoji šalis** lieka skolinga **Antrajai šaliai** 2 000 Eur (du tūkstančius eurų). Tolesnis atsiskaitymas vykdomas pagal šalių sudarytų sutarčių sąlygas.

IV. KITOS SĄLYGOS

6. Ši Sutartis įsigalioja nuo pasirašymo momento.

7. Bet kokie Sutarties pakeitimai ar papildymai galioja sudaryti tik raštu, pasirašius abiejų Šalių įgaliotiems atstovams. Žodinės išlygos neturi juridinės galios.

8. Visi pranešimai ir kiti Šalių susirašinėjimo dokumentai pagal Sutartį įteikiami Sutarties šaliai pasirašytinai arba siunčiant paštu ar faksu. Laikoma, kad paštu išsiųstas dokumentas gautas trečią darbo dieną, einančią po tos dienos, kurią gavėjui siunčiamas dokumentas įteiktas pašto paslaugas teikiančiai įmonei.

9. Visi su šia Sutartimi susiję ginčai sprendžiami derybų keliu. Nesusitarus ginčai sprendžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

10. Sutartis sudaryta dviem egzemplioriais lietuvių kalba, po vieną kiekvienai Šaliai.

V. ŠALIŲ ADRESAI IR PARAŠAI**Pirmoji šalis****UAB „Antis“**

Kalvarijų g. 125, Vilnius

tel. (8 5) 210 1270

123456789

LT12345678911

V.Povil-

A. V.

Direktorius Valentas Povilaitis

Antroji šalis**UAB „Katinas“**

Kalvarijų g. 129, Vilnius

tel. (8 5) 270 0541

123451234

LT12345123411

S.Katin-

A. V.

Direktorius Saulius Katinaitis

Verslo apskaitos standartuose nurodyta, kad tarpusavio skolų užskaita galima tais atvejais, kai tai numatyta teisės aktuose. Civilinis kodeksas įtvirtina galimybę priešpriešinius reikalavimus įskaityti vienašališkai, nepasirašant dvišalio dokumento, tik tokiu atveju, kai:

- įskaitomi tik priešpriešiniai reikalavimai;
- įskaitomi tik vienaarūšiai reikalavimai;
- reikalavimas visiškai ar iš dalies padengia kitą reikalavimą;
- abu reikalavimai galioja;
- abu reikalavimai vykdytini;
- abu reikalavimai apibrėžti.

Įmonė, ketindama vienašališkai įskaityti skolas, turi įvertinti, ar visos šios sąlygos yra įvykdytos. Nors toks skolos įskaitymas yra vienašalis sandoris, tačiau įmonė, norėdama įskaityti skolą, **turi kitai šaliai pranešti apie tokį skolos įskaitymą**. Pranešimas apie įskaitymą kitai šaliai turi būti pateikiamas raštu. Pranešimo formą įmonė gali pasirinkti savo nuožiūra, jeigu sutartyje ar teisės aktuose nėra nustatyta speciali forma.

Įskaitant tarpusavio skolas, vienas reikalavimas ne visada padengia kitą – tuomet galima tik dalinė tarpusavio skolų užskaita. Tokį įskaitymą atlikusi įmonė privalo kitai šaliai raštu pranešti apie įskaitytą skolos dalį ir likusios neįskaitytos skolos sumą. Kita šalis neturi teisės nesutikti su įskaitymu, teigdama, kad jam nepritaria, tačiau **turi teisę teisme ginčyti įskaitymo pagrįstumą**, jeigu, jos manymu, nebuvo laikytasi visų pirmiau minėtų sąlygų.

Praktinė iliustracija

20X1 m. gruodžio 6 d. UAB „Audra“ iš UAB „Vėjas“ pirko prekių skolon už 3 000 Eur. Pagal pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas UAB „Audra“ už prekes turėjo atsiskaityti per penkias dienas. UAB „Vėjas“ tuo pat metu yra skolinga UAB „Audra“ 5 000 Eur už 20X1 m. lapkričio 9 d. pirktas reklamos paslaugas, už kurias turėjo atsiskaityti per 30 dienų.

Komentaras: UAB „Vėjas“ vienašališkai negali įskaityti UAB „Audra“ skolos tol, kol skolos mokėjimo terminas nėra suėjęs. UAB „Vėjas“ įskaitė skolą 20X1 m. gruodžio 20 dieną. UAB „Vėjas“ parengė pranešimą apie skolos įskaitymą ir pateikė UAB „Audra“ (žr. 3 (7.2) pavyzdį).

Ne visada priešpriešinius įsipareigojimus galima įskaityti. Jeigu įmonių įsipareigojimai viena kitai nėra vienaarūšiai, tokių įsipareigojimų šalys įskaityti negali. Jeigu įmonė A pagal sudarytą prekių pirkimo–pardavimo sutartį sumoka avansą už numatomas nupirkti prekes, o įmonė B įsipareigoja jas pateikti, toks įsipareigojimas negali būti įskaitomas. Nors įmonė A būtų skolinga įmonei B, pavyzdžiui, už anksčiau skolon pirktas prekes, gauta išankstinė įmoka negalėtų padengti ankstesnės pirkėjo skolos. Kitaip tariant, įsipareigojimų negalima įskaityti, kai viena šalis įsipareigojusi sumokėti pinigus, o kita – patiekti prekes. Be to, **gali būti įskaitomi tik vykdytini įsipareigojimai**, t. y. tokios skolos, kurių mokėjimo terminai yra suėję.

Įskaitymo teisė ribojama ir kitais Civiliniame kodekse nustatytais atvejais. Pavyzdžiui, įskaityti negalima skolų, kurios ginčijamos teisme, nes šiuo atveju viena šalis ginčija skolą, jos dydį ar galiojimą ir įsipareigojimas laikomas neapibrėžtuoju. Tik įsigaliojus teismo sprendimui, skolą bus galima įskaityti. Taip pat negali būti įskaitomi reikalavimai atlyginti neturtinę žalą, sveikatos sužalojimu ar gyvybės atėmimu padarytą žalą ir tyčia padarytą žalą.

Skolų įskaitymo teisę gali riboti ir kiti įstatymai, taip pat draudimai ir apribojimai atlikti įskaitymus gali būti nurodyti ir šalių sutartyse.

3 (7.2) pavyzdys

UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ „Vėjas“

Juridinių asmenų registras, kodas 123456789, PVM mokėtojo kodas LT12345678901,

Tako g. 00, 00000 Kaunas, tel./faks. (8 37) 00 00 00, el. p. aa@aaa.aa

PRANEŠIMAS

**Dėl tarpusavio prievolių (skolų) įskaitymo
20X1-12-20 Nr. 1220-12**

UAB „Vėjas“ yra skolinga UAB „Audra“ 5 000 Eur (penkis tūkstančius eurų) už suteiktas reklamos paslaugas (*Sutartis Nr. REK–23–201, sudaryta 20X1 11 02*), o UAB „Audra“ yra skolinga UAB „Vėjas“ 3 000 Eur (tris tūkstančius eurų) už prekes (*Sutartis Nr. PP–18, sudaryta 20X1 12 06*).

Atsižvelgdama į pateiktą informaciją, UAB „Vėjas“, vadovaudamasi LR civilinio kodekso 6.130–6.131 straipsnių nuostatomis, kad vienos šalies pareiškimu gali būti įskaitomi priešpriešiniai vienas kitam reikalavimai, kurių terminas yra suėjęs, praneša, kad įskaito UAB „Vėjas“ ir UAB „Audra“ tarpusavio reikalavimus (skolas). Įskaičius skolas, UAB „Vėjas“ lieka skolinga UAB „Audra“ 2 000 Eur (du tūkstančius eurų).

Direktorius

R.Daug.-

Rimas Daugirdas

Vyr. buhalterė Asta Rakštytė, tel. (8 5) 270 0655, el. p. a.rakstyte@aaa.lt

7.3. Abejotinos ir beviltiškos skolos

Prekes ar paslaugas pardavus skolon ar suteikus paskolą, išlieka tikimybė, kad skolininkas negrąžins visos skolos, todėl įmonėje turi būti paskirtas asmuo ar padalinys, atsakingas už skolų prevenciją. Šiam tikslui gali būti samdoma ir tokias paslaugas teikianti specializuota įmonė. Organizuojant skolų apskaitą ir darbą su problemineis skolininkais, vėluojančiais grąžinti skolas, pravartu pasinaudoti buhalterinių sąskaitų sistema. Išskirtinos trys skolų kategorijos:

– **kontroliuotinos skolos.** Tokiomis laikomos pradelstos skolos, kurios, įmonės nuomone, gali likti neapmokėtos. Tokiems skolininkams reikia skirti daugiau dėmesio, spartinti jų atsiskaitymą;

– **abejotinos skolos.** Jomis vadinamos skolos (ar jų dalis), kai tikimybė jų neatgauti yra didesnė už tikimybę jas atgauti. Skolos (ar jos dalies) pripažinimas abejotina finansinėje apskaitoje reiškia jos nurašymą į sąnaudas;

– **beviltiškos skolos.** Tai Pelnų mokesčio įstatyme ir susijusiuose poįstatyminiuose teisės aktuose vartojama sąvoka, apibūdinanti nurašomas skolas, kurių suma leidžiama mažinti apmokestinamąjį pelną.

7.3.1. Kontroluotinių skolų apskaita

Siekiant pagerinti skolų, kurių grąžinimas kelia abejonių, administravimą, kontroliuotinas skolas rekomenduojama išskirti iš kitų. Tam gali būti panaudotos atskiros analitinės sąskaitos, į kurias būtų iškeliamos visos skolos, kurių atgavimas kelia abejonių. Pavyzdžiui, pradelstos skolos. Tokių sąskaitų naudojimas taip pat aktualus tais atvejais, kai pagal įmonėje nusistatytą tvarką probleminių skolų išieškojimas pavedamas ne buhalterijai, bet kitiems įmonės padaliniais arba samdytoms specializuotoms įmonėms. Tam tikrų skolų iškėlimas į specialią sąskaitą reikš ir tai, kad atsakomybė už jų susigrąžinimą perduodama kitiems asmenims.

Knygoje pateiktame sąskaitų plane kontroliuotinoms skoloms registruoti kiekvienoje gautinų sumų grupėje skirta analitinė sąskaita, kurios kodas baigiasi „8“, pavyzdžiui, analitinė 2418 sąskaita *Kontroliuotinos pirkėjų skolos*.

Įmonė savo apskaitos ir mokesčių politikoje turi nusistatyti požymius, pagal kuriuos skola laikoma kontroliuotina ir iškeliamą į specialią sąskaitą, pavyzdžiui, praleidus atsiskaitymo terminus. Skolos iškėlimas į *Kontroliuotinių skolų sąskaitą* nereiškia jos nurašymo – ji ir toliau rodoma įmonės balanse. Perkeltas skolas į kontroliuotinas, turėtų būti surašoma buhalterinė pažyma, pagal kurią apskaitos sąskaitose daromi įrašai. Probleminės skolos gali būti išskiriamos ir kitais būdais, pavyzdžiui, naudojant specialius požymius analitinėse konkrečių skolininkų kortelėse ar sąskaitose, jeigu tokia funkcija numatyta įmonės naudojamoje apskaitos programoje.

Tipinės kontroliuotinių skolų registravimo sąskaitų korespondencijos:

D 162X8 Kontroliuotinos skolos	Po vienerių metų gautinas sumas perkeltiant į kontroliuotinių skolų sąskaitą.
K 162X0 Skolų pradinė vertė	
D 24X8 Kontroliuotinos skolos	Per vienerius metus gautinas sumas perkeltiant į kontroliuotinių skolų sąskaitą.
K 24X0 Skolų pradinė vertė	

7.3.2. Abejotinų skolų apskaita

Finansiniams metams pasibaigus, įmonės turi nustatyti, ar nėra požymių, kad skolininkas skolos negrąžins. Tai daroma atliekant skolų inventorizaciją ir suderinant skolas. Abejotinų skolų vertinimo požymius kiekviena įmonė pasirenka pati. Šie požymiai ir pati vertinimo metodika tvirtinama įmonės apskaitos ir mokesčių politikoje. Požymiai, rodantys tikėtiną skola neatgavimą, gali būti tokie:

- skolininkas turi didelių finansinių sunkumų;
- nesilaikoma sutarties sąlygų, pavyzdžiui, nevykdomi įsipareigojimai, susiję su skolos daliniais mokėjimais;
- yra didelė tikimybė, kad skolininkas bankrutuos, ir panašiai.

Jeigu yra požymių, kad skolininkas gali negrąžinti skolos, reikia apskaičiuoti tikėtiną atgauti sumą. Ta skolos dalis, kurios atgavimo tikimybė maža, nurašoma pripažįstant **abejotinų skolų sąnaudas**. Jeigu įmonė iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos nustato, kad skola nebus atgauta, galima nelaukti metų pabaigos, o **pripažinti skolą abejotina tada, kai gaunami jos neatgavimo įrodymai**.

Skolos pripažinimas abejotina ir nurašymas į sąnaudas yra išimtinai buhalterinė procedūra. Tai nėra kreditorinių pretenzijų atsisakymas skolininko atžvilgiu. Toks nurašymas reikalingas tam, kad įmonės balanse skolų vertė būtų parodyta įvertinus jų neatgavimo riziką, todėl, pripažįstant skolą abejotina, rekomenduotina ne tiesiogiai mažinti jos pradinę vertę, bet nurašomą sumą užregistruoti atskiroje, skolų pradinei vertei kontrarinėje sąskaitoje. Sumos užregistravimas kontrarinėje sąskaitoje leidžia sumažinti bendrą skolų sumą balanse, apskaitos registruose išlaikant informaciją ir apie pradinę tos skolos vertę, ir apie nurašytąją jos dalį.

Knygoje pateiktame sąskaitų plane abejotinoms skoloms registruoti kiekvienoje gautinų sumų grupėje skirta analitinė sąskaita, kurios kodas baigiasi „9“, pavyzdžiui, analitinė 2419 sąskaita *Abejotinos pirkėjų skolos (-)*.

Abejotinų skolų sąnaudos grupuojamos atsižvelgiant į nurašomų skolų pobūdį. Jeigu skolos susidarė parduodant prekes, teikiant paslaugas ar perleidžiant kitokią turtą, jas nurašant, pripažįstamos bendrosios ir administracinės sąnaudos. Nurašant suteiktas paskolas, dėl kurių atgavimo abejojama, pripažįstamos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos.

Tipinės abejotinių skolų registravimo sąskaitų korespondencijos:

D 63090 Abejotinių skolų sąnaudos	
D 63090 Abejotinių skolų sąnaudos	Pripažįstant po vienerių metų gautinų abejotinių prekybos skolų sąnaudas.
K 16X9 Abejotinos pirkėjų skolos (-)	
K 2419 Abejotinos pirkėjų skolos (-)	Pripažįstant per vienerius metus gautinų abejotinių prekybos skolų sąnaudas.
K 2449 Abejotinos kitos gautinos sumos (-)	Pripažįstant per vienerius metus gautinų kitų abejotinių skolų sąnaudas.
D 6701 Ilgalaikio finansinio turto vertės sumažėjimo (abejotinių skolų) sąnaudos	
K 16X9 Abejotinos suteiktos paskolos (-)	Pripažįstant po vienerių metų gautinų abejotinių paskolų sąnaudas.
D 6702 Trumpalaikio finansinio turto vertės sumažėjimo (abejotinių skolų) sąnaudos	
K 2449 Kitos abejotinos skolos (-)	Pripažįstant per vienerius metus gautinų abejotinių paskolų sąnaudas.

Dėmesio – MOKESČIAI!**7.3.3. Beviltiškos skolos**

Pelno mokesčio įstatyme ir susijusiuose poįstatyminiuose teisės aktuose apibūdinant neatgautinas skolas, kurių suma leidžiama mažinti apmokestinamąjį pelną, vadinama *beviltiškomis skolomis*. Finansų ministras yra patvirtinęs specialias taisykles, kokius formalius reikalavimus turėtų atitikti neatgautina laikytina skola, kad ją būtų galima atimti iš apmokestinamojo pelno. Šių reikalavimų neatitinkančiomis skolomis, net jeigu jos niekada ir nebebus atgautos (pavyzdžiui, skolininkui bankrutavus), įmonė negalės mažinti apmokestinamojo pelno. Tokia tvarka iš esmės skiriasi nuo finansinėje apskaitoje taikomo reikalavimo balanse pateikiamą skolų sumą sumažinti tikėtina neatgautina jų suma, nekeliant jokių formalių įpareigojimų šių skolų neatgavimo tikimybei pagrįsti, todėl ne visada buhalterinėje apskaitoje skolą nurašius į abejotinių skolų sąnaudas, šias sąnaudas galima priskirti leidžiamiems atskaitymams mokesčių požiūriu.

Pelno mokesčio įstatymas nurodo, kad skolos gali būti pripažįstamos beviltiškomis, kai tenkinamos visos šios sąlygos:

1) atsirandant skolai buvo pripažintos apmokestinamosios pajamos. Tai reiškia, kad beviltiškoms gali būti priskirtos tik tos skolos, kurios susidarė parduodant prekes ar teikiant paslaugas, kai kartu buvo pripažintos ir atitinkamos pajamos. Suteiktos paskolos, avansu sumokėtos sumos, atskaitingiems asmenims išduoti avansai, indėliai bankuose niekada negalės būti pripažinti beviltiškomis skolomis, net jeigu įmonė ir neatgaus sumokėtų pinigų;

2) skolininkui yra atsiradusi ir neišnykusi pareiga sugrąžinti skolą įmonei. Tai reiškia, kad skola egzistuoja, ji nėra gražinta, užginčyta ar anuliuota;

3) įmonė negali susigrąžinti skolos ilgiau kaip vienerius metus nuo to momento, kai skola atsirado ir buvo pripažintos atitinkamos pajamos. Šis reikalavimas netaikomas, jeigu skolininkas yra miręs, paskelbtas mirusiu, bankrutavęs ar likviduotas;

4) turi būti įrodytas skolos beviltiškumas ir įmonės pastangos tą skolą susigrąžinti. Įrodymų gausa ir jų pobūdis priklauso nuo nurašomos skolos dydžio. Visa tai išsamiau nustatyta finansų ministro patvirtintose Skolų beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų sumų apskaičiavimo taisyklėse.

Reglamentuota:

LR pelno mokesčio įstatymą, finansų ministro patvirtintas Skolų beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų sumų apskaičiavimo taisyklės bei kitus mokesčių apskaičiavimą reglamentuojančių teisės aktų dabar galiojančią ir ankstesnes redakcijas galite rasti „Pačiolio“ elektroniniame norminių aktų sąvade *Pelno mokesčiai*. III. Leidžiami atskaitymai.

Parduodant prekes ar teikiant paslaugas, tam tikrais atvejais pardavėjui atsiranda prievolė į pardavimo kainą įskaiciuoti ir pridėtinės vertės mokestį (atvejai, kada jį būtina apskaičiuoti, o kada to nereikia daryti, nagrinėjami 15.2 skyriuje). Šis pardavimo PVM tampa ir atsiradusios pirkėjų skolos dalimi, nors apskaitoje ir nėra kaip nors išskiriamas. Jeigu tokia skola vėliau tampa beviltiška, **įmonė įgyja teisę į skolos sumą įskaiciuotą pardavimo PVM atgauti iš biudžeto**, todėl ši suma neturėtų būti priskirta nei abejotinių skolų sąnaudoms, nei beviltiškų skolų leidžiamiesiems atskaitymams. Pats PVM bus atgautas ne tiesiogiai šalies biudžetui į įmonės sąskaitą grąžinus pinigus, bet PVM deklaracijos rengimo metu joje sumažinant nuo kitų pardavimų apskaičiuotą ir į biudžetą mokėtiną PVM sumą. PVM reglamentai įpareigoja kartu išrašyti ir laisvos formos dokumentą – *Pažymą dėl skolos pripažinimo beviltiška* (žr. 1 (7.3) pavyzdį). Dokumentas surašomas ne mažiau kaip dviem egzemplioriais, pirmasis jų skirtas pirkėjui, antrasis – pardavėjui. Jeigu pirkėjas miręs, paskelbtas mirusiu, likviduotas, išrašomas vienas egzempliorius, kuris lieka pardavėjui.

Skirtingų reikalavimų egzistavimas tą pačią ūkinę operaciją traktuojant finansinėje apskaitoje ir mokesčių apskaičiavimo tikslais, apsunkina buhalterinės apskaitos tvarkymą, nes įmonei tampa svarbu buhalterinės apskaitos sąskaitose ar pagalbinuose registruose kaupti informaciją, reikalingą ne tik finansinių ataskaitų sudarymui, bet ir skirtingų mokesčių deklaracijų parengimui. Koku būdu tai atlikti, sprendžia pati įmonė.

Rekomenduojame

Papildomos informacijos mokesčiams apskaičiuoti kaupimo būdai ir pagalbinių **registrų pavyzdžiai pateikti nuolat atnaujinamame leidinyje Įmonės mokesčių byla**, „Pačiolio“ leidykla. Beviltiškų skolų apskaitai skirtas 9.1 poskyris.

1 (7.3) pavyzdys

Pažyma dėl skolos pripažinimo beviltiška Nr. X2-031

20X2 m. kovo 22 d.

Pažymą surašė:

UAB „Rūta“

(pavadinimas)

800000099

(pardavėjo kodas)

LT800000099

(PVM mokėtojo kodas)

Skolininkas:

UAB „Mėta“

(pavadinimas)

111111111

(pirkėjo kodas)

LT111111111

(PVM mokėtojo kodas)

Dėl skolų pripažinimo beviltiškomis tikslinamas pardavimo PVM

Eil. Nr.	Beviltiška skola laikomo atlygio (jo dalies) suma (be PVM), Eur	Beviltiškai skolai priskiriama PVM suma, Eur	Dokumento, pagal kurį prekės (paslaugos) buvo patiektos (suteiktos)		
			išrašymo data	serija ir numeris	kiti duomenys
1.	7561,98	1588,02	20X1-01-26	SF 123	

Dokumentą išrašė *buhalterė Saulė Dulcė S. Dulcė*
(vardas, pavardė, parašas)

Šio dokumento pildomą šabloną rasite internete: www.paciolis.lt

Praktinė iliustracija

UAB „Rūta“ 20X1 m. sausio 26 d. pardavė UAB „Mėta“ prekių už 15 000 Eur. Nuo šios sumos apskaičiuotas ir deklaruotas pardavimo PVM – 3 150 Eur. 20X1 m. kovo 15 d. UAB „Mėta“ apmokėjo dalį skolos – 9 000 Eur.

20X1 m. pabaigoje atliekant skolų inventorizaciją, nustatyta, kad UAB „Mėta“ yra nemoki, tad mažai tikėtina, kad likusią skolą pavyks atgauti, todėl ją reikia nurašyti kaip abejotiną. 20X2 m. surinkus skolos beviltiškumo ir pastangų susigrąžinti skolą įrodymus, skola nurašoma kaip beviltiška.

Komentaras: pardavus prekes, UAB „Mėta“ apskaitoje 20X1 m. sausio 26 d. registruojama gautina suma ir pripažįstamos pardavimo pajamos:

{	D 2410 Pirkėjų skolų pradinė vertė	18 150 €	
	K 44921 Prekių tiekimo, paslaugų teikimo pardavimo PVM	3 150 €	
	K 500 Prekių pardavimo pajamos	15 000 €	

20X1 m. kovo 15 d. UAB „Mėta“ apmokėjus dalį skolos, mažinama iš jos gautina suma:

{	D 271 Sąskaitos bankuose	9 000 €	
	K 2410 Pirkėjų skolų pradinė vertė		9 000 €

20X1 m. gruodžio 31 d. atlikus skolų inventorizaciją ir nustačius, kad likusios UAB „Mėta“ skolos ($18\,150\text{ €} - 9\,000\text{ €} = 9\,150\text{ €}$) nepavyks atgauti, ji nurašoma pripažįstant abejotinų skolų sąnaudas. Ši skola negali būti pripažįstama beviltiška, nes dar nėra praėję metai nuo jos susidarymo, todėl, apskaičiuojant pelno mokestį, finansinėje apskaitoje pripažintos sąnaudos priskiriamos neleidžiamiesiems atskaitymams. Kadangi UAB „Rūta“ tikisi skolą pripažinti beviltiška ateinančiais metais, į nurašomos skolos sumą įtraukto PVM suma, kuria vėlesniais laikotarpiais galės būti mažinama mokėtino PVM suma ($9\,150\text{ €} : 18\,150\text{ €} \times 3\,150\text{ €} = 1\,588,02\text{ €}$), nepripažįstama sąnaudomis, o užregistruojama debetuojuant specialiai tam skirtą mokėtino PVM subsąskaitą detalizuojančią sąskaitą:

D 63090 Abejotinų skolų sąnaudos	7 561,98 €
D 449213 Pardavimo PVM tikslinimas po apmokestinimo momento (-)	1 588,02 €
K 2419 Abejotinos pirkėjų skolos (-)	9 150,00 €

20X2 m. surinkus skolos beviltiškumo ir pastangų susigrąžinti skolą įrodymus, skola nurašoma kaip beviltiška – apskaičiuojant pelno mokestį, priskiriama leidžiamiesiems atskaitymams. Apskaitoje skolos *Pradinės vertės* sąskaita uždaroma panaudojant *Abejotinų skolų (-)* sąskaitą:

D 2419 Abejotinos pirkėjų skolos (-)	9 150 €
K 2410 Pirkėjų skolų pradinė vertė	9 150 €

Pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais skolą pripažinus beviltiška, gali būti koreguojama ir mokėtino PVM suma. Išrašomas laisvos formos dokumentas (žr. 1 (7.3) pavyzdį) ne mažiau kaip dviem egzemplioriais: pirmasis jų skirtas pirkėjui, antrasis – pardavėjui. 20X1 m. pripažinta PVM tikslinimo suma perkeliama iš 449213 sąskaitos *Pardavimo PVM tikslinimas po apmokestinimo momento (-)* į 44928 *Mokėtino PVM tikslinimo* sąskaitą:

D 44928 Mokėtinas į biudžetą PVM	1 588,02 €
K 449213 Pardavimo PVM tikslinimas po apmokestinimo momento (-)	1 588,02 €

Kai pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais skolos pripažįstamos beviltiškomis, jos nurašomos iš įmonės apskaitos registrų. Jeigu anksčiau abejotinų skolų sąnaudos nebuvo pripažintos, nurašant skolą, mažinamas jos pradinės vertės likutis ir pripažįstamos atitinkamos rūšies sąnaudos, kaip ir nurašant abejotinas skolas. Jeigu ankstesniais laikotarpiais buvo pripažintos abejotinos skolos, apskaitoje viena per kitą turi būti uždaromos skolų subsąskaitos 2410 *Pradinė vertė* ir 2419 *Abejotinų skolų (-)*.

Daugiau informacijos apie darbo priemonę –

tel. +3705 2700636, el. p. knygos@paciolis.lt arba www.paciolis.lt